

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/4 2023 s. 1792-1806, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**MÜLTECİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN TÜRKİYE’DE YAPILAN TEZLERİN
İNCELENMESİ**

Ayşe DURAN YILMAZ *

Geliş Tarihi: 24 Haziran 2023

Kabul Tarihi: 25 Temmuz 2023

Öz

Bu çalışma 2010-2022 yılları arasında Türkiye’de mülteci çocuklarla ilgili yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Ulusal Tez Merkez’inde erişime açık olan 157 tez incelenmiştir. Bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modelidir. Araştırmanın analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan tezler, yapıldığı yıl, tür, araştırmanın yöntemi, araştırmanın amacı, çalışma grubu, çalışma grubunun yaşı, çalışma grubunun cinsiyeti, etnik kimliği ve çalışmanın yapıldığı il bağlamında incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerler şeklinde tablolar da sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre en fazla yüksek lisans düzeyinde ve 2019 yılında mülteci çocuklarla ilgili tezlerin yapıldığı görülmüştür. Yöntem olarak ise en fazla nitel araştırma yönteminin kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırmaların amaçları ise eğitim, sosyal uyum, psikolojik, sağlık ve diğer olmak üzere beş kategoride incelenmiştir. Tezlerdeki çalışma gruplarının etnik kimlikleri incelendiğinde ise en fazla Suriyelilerin yer aldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda ayrıca en fazla İstanbul’da bulunan mülteci çocuklara yönelik tezlerin yapıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mülteci çocuk, lisansüstü tezler, Türkiye, doktora tezler, yüksek lisans tezler, tez inceleme.

**THE ANALYSIS OF THE GRADUATE THESES RELATED TO
REFUGEE CHILDREN IN TÜRKİYE**

Abstract

This study aims to investigate the graduate theses between the years of 2010 and 2022 about refugee children in Türkiye. In this regard, 157 theses that are accessible at the Council of Higher Education’s Databases of the National Thesis Center were examined. The method of this research was case study, and content analyses were used. The theses included in the study have been analyzed concerning the years they were published, the kind of thesis, the research techniques, the purpose of the research, the sample size, the age, gender, and ethnicity of the sample, as well as the cities where the data was gathered. The findings of the research are presented in the tables in the form of percentages and frequencies. According to the results, it was seen that most postgraduate-level theses about refugee children were made in 2019. As a method, it was determined that the most qualitative research method was used. The aims of the research were examined in five categories: education, social cohesion, psychology, health, and others. When the ethnic identities of

* Dr. Öğr. Üyesi; Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ayse.duran02@gmail.com.

the study groups in these theses were examined, it was seen that most Syrians were present. As a result of the research, it was also determined that most of these were conducted for refugee children in İstanbul.

Keywords: Refugee children, dissertations, Türkiye, doctoral dissertations, master's thesis, theses examination.

Giriş

Savaş, etnik ve dini çatışmalar, siyasi olumsuzluklar, ekonomik nedenler ve çevresel sorunlardan ötürü dünyada ülkesini terk eden kişi sayısında artış yaşanmaktadır (Betts & Kaytaz, 2009). Yaşadıkları bu olumsuzluklardan ötürü yaşadığı yerden zorunlu olarak ayrılan ve geri dönme olasılığı bulunmayan kişiler mülteci olarak tanımlanmaktadır (Roxas, 2010). Ayrıca hukuki bir statüye sahip olan mülteci Birleşmiş Milletler'in tanımı ile 'ırkı, dini, milliyeti, sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişi'dir. Bulduğu coğrafi konumdan ötürü Türkiye bir geçiş ülke olmaktadır. Bu nedenle yoğun bir mülteci nüfusuna sahip olmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin 2021 Küresel Eğilimler Raporuna göre, Türkiye'de geçici koruma altında 3.737.369 Suriyeli, 9.258 Iraklı ve 7.647 Afgan ve Uluslararası Koruma bağlamında ise 144.376 Iraklı, 133.062 Afgan ve 18.933 İranlı bulunmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığının Aralık, 2022 raporuna göre ülkemizde kayıt altında bulunan 1 milyon 732 bin 49 Suriyeli 0-18 yaş aralığındadır. İçerisinde buldukları olumsuz koşullardan kaçmak ve daha iyi koşullar altında bir yaşam sürmek için göç eden mültecilerin bu süreçte birçok sorunlarla mücadele etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir. Bu durumda en fazla zarar gören mülteci grup ise şüphesiz çocuklar olmaktadır (McKenzie & Rapoport, 2006).

Mülteci çocuklar göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası süreçte birçok sorun ile mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Mülteci çocukların yaşamış oldukları sorunların başında sağlık gelmektedir. Mülteci çocukların karşılaştıkları sağlık problemleri arasında beslenme bozuklukları, büyüme ve gelişme geriliği, anemi, salgın hastalıklar, enfeksiyonlar, bağışıklık sisteminde sorunlar, fiziksel şiddet ve bunun etkisi olarak yaralanmalar yer almaktadır (Stellinga- Boelen, Storm & Wieggersma, 2007; Altındiş, 2013). Ayrıca, mülteci çocuklar yeni yaşam koşullarına uyumsuzluk, dışlanma, temizlik ve beslenme problemi, ruhsal sorunlar, bedensel ve zihinsel gelişim geriliği, korunma problemi, suçla itilme, anti-sosyal davranışlar, istismar gibi ciddi problemlerle karşı karşıya gelebilmektedirler (Şener ve Ocağcı, 2014). Mülteci çocukların yaşamış oldukları travmatik olaylar, psikopatolojilerin görülmesine neden olmaktadır (Angel, Hjern & Ingleby, 2001). Yapılan araştırmalarda, mülteci çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyetinin yaygın olduğu belirlenmiştir (Dalhouse & Dalhouse, 2009; Roxas, 2011). Bununla beraber, yeni buldukları ülkede uyum sürecinde, davranış problemler, düşük benlik saygısı ve öz düzenleme becerilerinde problemler görülmektedir (Hodes, 2000). Mülteci çocukların uyum süreçlerindeki sorunlar, maruz kaldıkları ayrımcılık düzeylerine, misafir eden ülkenin mülteci algısına, ekonomik koşullara, sosyal politikalara ve devam etme imkânı buldukları eğitim kurumlarının kültürüne göre değişmektedir (Collet, 2010).

Mülteci çocukların yaşadığı temel sorunlardan biri de eğitimidir. Buldukları olumsuz koşullardan ötürü mülteci çocuklar eğitim hayatlarına devam etmekte ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Eğitim hakkı tüm bu olumsuzluklara rağmen mülteci çocukların temel

haklarından biridir. Bu kapsamda, mülteci olarak buldukları ülkelerde eğitimden faydalanmaları gerekmektedir. Mülteci çocuklar için daha zor ve karışık olan süreçte fiziksel ve sosyokültürel problemler, yerleşim yerlerindeki belirsizlikler ve kalıcılık problemleri eğitime devam etmemelerine neden olabilmektedir (Uluocak, 2009; Şeker ve Aslan, 2015). Bununla beraber iletişim sorunu mülteci çocukların eğitiminde önemli bir sorun olabilmektedir. Ülkemizde Suriyeli mülteci çocuklara Türkçe öğretme faaliyetlerinde sorunlar yaşandığı belirlenmiştir (Şahin, 2020). Okul yöneticileri ile yapılan bir araştırma sonucunda mülteci çocukların uyum sorunu ve kültür farklılığı sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Çolak ve İçeri, 2022). Yoğun bir mülteci nüfusa sahip Kilis'te sığınmacıların sosyo-ekonomik yapısını inceleyen bir çalışmada, katılımcıların %40'ını Suriye'de öğrenci oldukları ancak ülkemizde eğitim hayatlarına devam etmeyip bir işte çalışan durumda oldukları belirlenmiştir (Paksoy & Karadeniz, 2016). Mülteci çocuklar eğitim haklarından mahrum bırakılarak, ailelerin ekonomik durumlarına katkı sağlamak amacıyla tarla, bahçe, atölye ve sokaklarda çalışmak zorunda kalmaktadırlar (Akınar, 2017). Ayrıca, bu çocukların okula uyum konusunda yeterince destek görememekte ve yeterli psiko-sosyal desteği alamadıkları belirlenmiştir (Salı ve Şeker, 2023). Eğitim hayatına devam etme imkânına sahip olan mülteci çocuklar ise okullarda ciddi sorunlar yaşayabilmektedirler. Mülteci çocuklar okullarda iletişim sorunu, eğitim sürecinde destek eksikliği, okul ortamında yaşanan ayrımcılık ve olumsuz tutum, kimliklerinden ötürü karşılaşılan sorunlar, akademik başarısızlık ve devamsızlık gibi sorunlar yaşamaktadırlar (Szilassy & Arendas, 2007; Patiadino, 2008; Rah, Choi & Nguyen, 2009; Oikonomidoy, 2010; Başar, Akan ve Çiftçi, 2018).

Mülteci çocukların yaşamış oldukları sağlık, sosyal uyum, psikolojik sorunlar, eğitim, barınma, temizlik, çocuk işçiliği ve istismar gibi ciddi sorunların etkisi bu kapsamdaki akademik çalışmaları da etkilemektedir. Türkiye'de özellikle Suriyeli mülteci nüfusun sayısındaki artıştan dolayı çeşitli akademik araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmaların en kapsamlısı yüksek lisans ve doktora tezleridir. Tezler alandaki güncel durumun ne olduğu ve yapılan araştırmaların eğilimlerinin belirlenmesi adına önemlidir (Lee, Wu & Tsai, 2009). Yapılan tezlerin sayısındaki artış, çalışmaların belirli kriterlere göre derlenmesine neden olmaktadır çünkü ilgili alanda nelerin yapıldığı ve ne yapılması gerektiğini belirlemek, araştırılan konuya yönelik değişkenlerin belirlenmesi, hangi konuların ele alındığı ortaya koymak, araştırmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gerekmektedir (Hart, 2000). Bu kapsamda Türkiye'de ilgili alan yazın incelendiğinde, mülteci ve göçmen eğitimi üzerine yapılan araştırmaların incelendiği çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Sarier (2020), Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî okullarda göçmen çocukların eğitim sorunlarını ele alan araştırmaları incelemiştir. Bu bağlamda 2011-2019 yılları arasında ve sadece nitel araştırma yöntemi ile yapılan lisansüstü tezleri ve araştırmaları ele almıştır. Bozkaya (2021), araştırmasında 2021-2020 yılları arasında Türkiye'de yapılan göçmen ve göçmenlerin eğitimi ile ilgili doktora tezlerini incelemiştir. Kardeş (2021) ise çalışmasında Türkiye'de eğitim alanında mültecilerle ilgili yapılan tezleri ele almıştır. Alkar ve Atasoy (2020) ise göç üzerine yapılan doktora tezlerini incelemişlerdir. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretimi ile ilgili tezlerin incelendiği çalışma yer almaktadır (Çelebi, Ergül, Usta ve Mutlu, 2019). Yapılan bu araştırmalar incelendiğinde çalışmaların mülteci eğitimi konusu ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Ancak mülteci çocukların sorunları sadece eğitim ile sınırlı olmamaktadır. Bu nedenle mülteci çocukları konu alan farklı konulardaki araştırmaların ele alınması bu konudaki değerlendirmelerin ve eksiklerin ele alınması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca bu

çalışmalarda tezler ‘yıllara, konularına, araştırma yöntemleri, çalışma grubu ve örneklem büyüklüğü, ölçme araçları, veri analiz yöntemleri, eğitimi etkileyen sorunlara, üniversite, enstitü, anabilim dalı, araştırmacının cinsiyeti’ bağlamında ele alınmıştır. Araştırmalarda incelenen tezlerin çalışma grubunun özellikleri ilgili yeterli düzeyde bilgilere yer verilmemiştir. Bununla beraber tez verilerinin hangi illerde toplandığı ile ilgili soru da incelenmemiştir. Bu nedenle yapılan bu çalışmada çalışma grubunun özellikleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Böylelikle hangi mülteci gruplarla araştırmaların yürütüldüğü ve hangi grupların araştırmalarda ele alınmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışma verilerinin hangi illerde elde edildiği incelenmiştir. Bu durum mülteci yoğunluğu olan illerde hangi düzeyde araştırmaların yapıldığını ortaya koymak açısından önemli bir durumdur. Bu kapsamda, yapılacak araştırmalara rehberlik etmesi amacıyla, bu araştırmanın amacı mülteci çocuklar ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin analiz edilmesi olarak belirlenmiştir.

1. Araştırmanın Amacı:

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de mülteci çocuklara ilişkin yapılan tezlerin içerik ve yöntem açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Ulusal Tez Merkezi resmi internet sitesinde 2010-2022 yılları arasında gerçekleştirilen taramada tam erişime açık olan tezler incelenmeye alınmış ve aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

Mülteci çocuklar konusunda yapılmış tezlerin;

- 1) Yıllara ve türlerine göre dağılımları,
- 2) Araştırma yöntemlerine ilişkin dağılımları,
- 3) Araştırmanın amaçlarına göre dağılımları,
- 4) Araştırmanın çalışma grubu ve çalışma grubunun özelliklerine göre dağılımları,
- 5) Araştırmaların hangi illerde yapıldığına ilişkin dağılımları nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkiye’de yapılmış mülteci çocuk konusunu ele alan lisansüstü tezlerin incelemesi amaçlandığı için çalışmanın yöntemi nitel yöntemlerinden durum çalışması modelidir. Durum çalışması, araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi toplanmasını ve olayı her yönüyle anlaşılmasını amaçlayan bir araştırma modelidir (Merriam, 1998). Bu çalışmada, belirli bir konuda, belirli bir zaman diliminde yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlandığından durum çalışması deseni kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2022 yılları arasında mülteci alanında yapılmış tezler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu çalışmada, tezlerin 2010-2022 yılları arasında yapılmış olmaları, mülteci çocuk konusunda olmaları ve Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezinde kayıtlı olmaları ölçüt olarak alınmıştır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini 157 tez oluşturmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelenmesi kullanılmıştır ve araştırma verileri elektronik ortamda toplanmıştır. Elde edilen dokümanların incelenmesine yönelik olarak araştırmacı tarafından bir tez inceleme formu kullanılmıştır. Bu form, tezin yılı, tez türü, amacı, çalışma grubu, çalışma grubunun yaşı, çalışma grubunun cinsiyeti, çalışma grubunun etnik kimliği, çalışmanın hangi ilde yapıldığı ve araştırmanın yöntemi bölümlerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında incelenecek tezler öncelikle pdf olarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem kelimelerin, ifadelerin veya temaların ve kategorilerin sayılmasını içeren ve bir dokümanın özelliklerinin belirlenmesini amaçlayan yöntemdir (Bloor & Wood, 2006). Bu doğrultuda elde edilen tezler tez inceleme formu kapsamında bulunan yıl, tür, amaç, çalışma grubu, çalışma grubunun yaşı, çalışma grubunun cinsiyeti, çalışma grubunun etnik kimliği ve çalışmanın hangi ilde yapıldığı ve araştırma yöntemine göre temalara ayrılmıştır. Her temanın altına alt kategoriler belirlenerek sınıflandırılma yapılmıştır. Oluşturulan her bir tema için yüzde ve frekans hesaplamaları belirlenmiştir.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmiş sorular temel alınarak elde edilen bulgular tablolar halinde frekans ve yüzdeler olarak gösterilmiştir. Tezlerin yapıldığı yıllar ilişkin bulgular Tablo 1 de sunulmuştur.

Tablo 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımlarına Yönelik Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%
Tezin yılı	2022	16	10,19
	2021	32	20,38
	2020	28	17,83
	2019	56	35,66
	2018	12	7,64
	2017	5	3,18
	2016	5	3,18
	2015	1	0,63
	2014	-	-
	2013	-	-
	2012	1	0,63
	2011	-	-
	2010	1	0,63
Toplam		157	100

Tablo 1 incelendiğinde 2010-2022 tarihleri arasında en fazla 2019 yılında 56 tane (%35,66) tezlerin yapıldığı görülmektedir. Tabloda yer alan bilgilere göre 2011-2013 ve 2014 yılları arasında ise herhangi bir tez çalışmasının yapılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, elde edilen bulgulara göre 2019 yılında tez çalışmalarında büyük bir artış olduğu ancak bundan sonraki yıllarda çalışma sayılarında düşüşün olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 2: Tezlerin Türlerine Göre Dağılımlarına Yönelik Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%
Tezin türü	DR	22	14,01
	YL	135	85,98
Toplam		157	100

Tablo 2’de yapılan tezlerin türlerine ilişkin bulgulara göre 135 (%85,98) yüksek lisans tezi ve 22 (%14,01) tane doktora tezinin yer aldığı görülmektedir. Buna göre, yapılan tez çalışmalarının büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde tamamlandığı söylenebilir.

Tablo 3: Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%
Yöntem	Nitel	78	49,68
	Nicel	62	39,49
	Karma	17	10,82
Toplam		157	100

Tablo 3’te tezlerde kullanılan yöntemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre yapılan çalışmaların yöntemleri incelendiğinde, 78 (%49,68) nitel yöntemin, 62 (%39,49) nicel yöntemin ve 17 (%10,82) karma yöntemin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda mülteci çocuk ile ilgili yapılmış çalışmaların yarısının nitel yöntemlerle yürütüldüğü ortaya çıkmıştır.

Mülteci çocuklarla yürütülmüş tezlerin amaçlarına ilişkin bulgular Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Yapılan Tezlerin Amaçlarına İlişkin Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%	f	%
Eğitim	Eğitim sorunları	22	14,01	82	52,22
	Eğitimci sorunları	15	9,55		
	Eğitim program etkisi	8	5,09		
	Eğitimci tutumu	8	5,09		
	Eğitimci görüşü	7	4,45		
	Dil becerileri	6	3,82		
	Eğitim politikaları	4	2,54		
	Okul deneyimleri	4	2,54		
	Çocuk işçiliği	4	2,54		
	Ders kitap incelemesi	2	1,27		
	Fen eğitimine yönelik tutum	2	1,27		
Sosyal Uyum	Uyum süreci	21	13,37	42	26,75
	Sosyal beceri	15	9,55		
	Akran zorbalığı	2	1,27		
	Toplum algısı	2	1,27		
	Vatan algısı	2	1,27		
Psikoloji	Psikolojik Sağlık	11	7,00	22	14,01
	Ruh Sağlığı	6	3,82		
	Savaşın Resimlere Yansımaları	5	3,18		
Sağlık	Fiziksel Aktivite	1	,63	3	1,91
	Gelişim Düzeyi	1	,63		
	Enfeksiyon Hastalıkları	1	,63		
Diğer	Medyada Temsili	2	1,27	8	5,09
	Dini İnanç	2	1,27		
	Haklar	4	2,54		
Toplam				157	100

Tablo 4 incelendiğinde yapılan tezlerin amaçları ‘eğitim- sosyal uyum- psikoloji- sağlık ve diğer’ olmak üzere beş temaya göre belirlenmiştir. Bu temalardan en fazla 82 tane olmak üzere ‘eğitim’ temasında ve en az 3 tane olmak üzere ‘sağlık’ temasında çalışmaların yürütülmüş olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim temasına göre, yapılan çalışmaların ‘eğitim sorunları, eğitimci sorunları, eğitim program etkisi, eğitimci tutumu, eğitimci görüşü, dil becerileri, eğitim politikaları, okul deneyimleri, çocuk işçiliği, ders kitap incelemesi ve fen

eğitimine yönelik tutum' alt temalarına yönelik hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Bu alt temalardan en fazla 'eğitim sorunları' 22 tane (%14,01) alt temasına ve en az da 'ders kitaplarının incelenmesi' 2 tane (%1,27) ve 'fen eğitimine yönelik tutum' 2 tane (%1,27) alt temalarının yer aldığı belirlenmiştir.

Sosyal uyum teması ise 'uyum süreci- sosyal beceri- akran zorbalığı- toplum algısı ve vatan algısı' alt temalarından oluşmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde en fazla 'uyum sürecine' ilişkin 21 tane (%13,37) ve en az da 'akran zorbalığı' 2 tane (%1,27), 'toplum algısı' 2 tane (%1,27) ve 'vatan algısı' 2 tane (%1,27) çalışmanın yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Psikoloji teması altında ele alınan alt temalar ise 'psikolojik sağlamlık- ruh sağlığı ve savaşın resimlere yansımaları'dır. Bu kapsamda yürütülen tez çalışmalarının en fazla psikolojik sağlamlık 11 tane (%7,00) ve en az da 'savaşın resimlere yansımaları' 5 tane (%3,18) olduğu belirlenmiştir.

Sağlık teması incelendiğinde 'fiziksel aktivite, gelişimsel düzey ve enfeksiyon hastalıkları' alt temalarının olduğu ve bu temalara yönelik olarak birer tane çalışmaların yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Amaçlar doğrultusunda ele alınan son tema ise 'haklar- medyada temsili- dini inanç' alt temalarını kapsayan diğer başlıklı temadır. Bu doğrultuda en fazla haklar olmak üzere 4 tane (%2,54) çalışmanın yapıldığı belirlenmiştir. Diğer alt temalarda ise ikişer tane çalışmanın yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Yapılan tezlerin çalışma grubu, çalışma grubunun eğitim kademesi, çalışma grubunun cinsiyeti ve çalışma grubunun etnik kimliğine ait bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Çalışma Grubuna Ait Özelliklere İlişkin Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%
Çalışma Grubu	Çocuklar	100	48,30
	Öğretmen	59	28,50
	Veli	17	8,21
	Okul Yöneticisi	16	7,72
	Sosyal Hizmet Uzmanı	3	1,44
	Rehber Öğretmen	2	0,96
	Sosyal Çevre	2	0,96
	Milli Eğitim Şube Müdürü	2	0,96
	Sağlık Kuruluşu	1	0,48
	Sosyolog	1	0,48
	Din Görevlileri	1	0,48
	Kapsayıcı Eğitim Eğitmeni	1	0,48
	GEM İdarecileri	1	0,48
	Sivil Toplum Örgütü Çalışanı	1	0,48
Çalışma Grubunda Yer Alan Çocukların Eğitim Düzeyi	Ortaokul	22	22,91
	Ortaokul-Lise	21	21,87
	Okul öncesi	12	12,5
	İlkokul	12	12,5
	Lise	10	10,41
	İlkokul -Ortaokul	10	10,41
	İlkokul-Lise	7	7,29
	Okul Öncesi-Lise	2	2,08
Çalışma Grubunun Cinsiyeti	Kadın	11304	56,15
	Erkek	8826	43,84
Çalışma Grubunun Etnik Kimliği	Suriyeli	94	41,40
	Türk	68	29,95
	Iraklı	19	8,37

Afgan	18	7,92
İran	13	5,72
Azeri	2	0,88
Kürt	1	0,44
Arap	1	0,44
Türkmen	1	0,44
Kuveyt	2	0,88
Ürdün	2	0,88
Fas	1	0,44
Mısır	1	0,44
Doğu Türkistanlı	1	0,44
Çin	1	0,44
Filistin	1	0,44
Rus	1	0,44

Tablo 5 incelendiğinde yapılan tez çalışmalarının çalışma grubuna ait özelliklerin ‘çalışma grubu- çalışma grubunda yer alan çocukların eğitim düzeyi, çalışma grubunun cinsiyeti ve çalışma grubunun etnik kimliği temalarına göre belirlendiği görülmektedir.

Çalışma grubu teması incelendiğinde, tezlerin ‘çocuklar, öğretmenler, veli, okul yöneticisi, sosyal hizmet uzmanı, rehber öğretmen, sosyal çevre, Millî Eğitim Şube Müdürü, sağlık kuruluşu, sosyolog, din görevlileri, kapsayıcı eğitim eğitmeni ve GEM idarecileri’ ile yürütüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu tema altında en fazla 100 tane (%48,30) çocuklar alt temasının ve az da 1 tane (0,48) olmak üzere ‘sağlık kuruluşunda çalışan, sosyolog, din görevlileri, kapsayıcı eğitim eğitmeni, GEM idarecileri, sivil toplum örgütü çalışanları’ dan da verilerin toplandığı belirlenmiştir. Buna göre, yapılan tez çalışmalarının yaklaşık olarak yarısında verilerin çocuklardan toplandığı söylenebilir.

Çalışma grubunda yer alana çocukların eğitim düzeyleri ‘ortaokul, ortaokul-lise, okul öncesi, lise, ilkökul, ilkökul-ortaokul, ilkökul-lise, okul öncesi -lise’ alt temalarına ayrılmıştır. Çalışma grubunda bulunan çocukların eğitim kademeleri incelendiğinde, çalışmaların en çok 22 tane olmak üzere ortaokul (%22,91) ve 21 tane olmak üzere ortaokul-lise (%21,87) ve en az 2 tane olmak üzere okul öncesi-lise (%2,08) düzeyindeki çocuklarla yürütüldüğü ortaya çıkmıştır. Buna göre, çalışmaların genel olarak ortaokul ve lise düzeydeki çocuklara yönelik olduğu söylenebilir. Bu yaş grupları Türkçeyi diğer gruplardan daha iyi konuşabildikleri için araştırmalarda daha çok tercih edilmiş olabilirler.

Çalışma grubunun etnik kimliği teması incelendiğinde, çalışmalarda belirtilen etnik kimliklerin ‘Suriyeli, Türk, Iraklı, Afgan, İranlı, Azeri, Kürt, Arap, Türkmen, Kuveytli, Ürdünlü, Faslı, Mısır, Doğu Türkistanlı, Çinli, Filistinli ve Rus’ olduğu belirlenmiştir. Bu alt temalar incelendiğinde, yapılan tezlerden 94 tanesinde (%41,40) Suriyeli ve 68 tanesinde (%29,95) Türk etnik kimlikten verilerin toplandığı görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda mülteci gruplarda etnik kimlik olarak en fazla Suriyelilerin olduğu belirlenmiştir. Bu durum Suriyelilerin okullarda daha fazla nüfusa sahip oldukları ve daha kolay ulaşılabilir olma durumları ile açıklanabilir.

Tablo 6: Çalışmanın Yapıldığı İllere Göre Dağılımlarına İlişkin Bulgular

Temalar	Alt Temalar	f	%
Çalışmanın yapıldığı iller	Adana	4	2,61
	Adıyaman	1	,65
	Afyon	1	,65
	Ankara	22	14,37
	Antalya	3	1,96

Batman	2	1,30
Burdur	1	,65
Bursa	4	2,61
Çanakkale	1	,65
Çankırı	1	,65
Çorum	1	,65
Düzce	1	,65
Erzurum	1	,65
Eskişehir	3	1,96
Gaziantep	12	7,84
Hatay	6	3,92
İstanbul	37	24,18
İzmir	1	,65
Karabük	1	,65
Kastamonu	4	2,61
Kayseri	3	1,96
Kırıkkale	1	,65
Kırşehir	1	,65
Kilis	3	1,96
Kocaeli	5	3,26
Konya	8	5,22
Kütahya	1	,65
Mardin	2	1,30
Nevşehir	1	,65
Niğde	1	,65
Osmaniye	1	,65
Sakarya	1	,65
Samsun	1	,65
Sivas	1	,65
Şanlıurfa	9	5,88
Tokat	2	1,30
Uşak	1	,65
Yalova	1	,65
Yozgat	2	1,30
Toplam	150	100

Çalışmanın yapıldığı iller teması incelendiğinde, ‘Adıyaman, Afyon, Ankara, Antalya, Batman, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Düzce, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Karabük, Kastamonu, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Kilis, Kocaeli, Konya, Kütahya, Mardin, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, Sakarya, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Uşak, Yalova ve Yozgat’ olmak üzere toplam 39 alt tema ortaya çıkmıştır. Yapılan tezler incelendiğinde en fazla 37 tane (%24,18) olmak üzere İstanbul’da ve bunu takiben 22 tane (%14,37) çalışmanın Ankara’da yapıldığı belirlenmiştir. Yapılan tezlerin verilerinin en çok büyükşehirlerde toplandığı söylenebilir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma yoğun bir mülteci nüfusa sahip Türkiye’de mülteci çocuklarla ilgili 2010-2022 tarihleri arasında yapılan lisansüstü tezleri incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 22 doktora ve 135 yüksek lisans olmak üzere toplam 157 tez incelenmiştir. Bu araştırma sonucunda göre yapılan lisansüstü çalışmaların büyük çoğunluğunu yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Benzer bir sonuç Kardeş (2021) eğitim alanında mültecilerle ilgili yapılan tezlerin incelenmesinde çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde kaldığını bulunmuştur. Ayrıca, göç ve sosyal hizmet bağlamında yapılan lisansüstü çalışmalarda da yüksek lisans tezlerin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Apak, 2018). Buna göre, mülteci bağlamında yapılan tezlerin genel olarak yüksek lisans düzeyinde kaldığı ve

doktora çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Araştırma sonucuna göre, 2010-2022 yılları arasında mülteci çocuklarla ilgili olarak en fazla 2019 yılında tezlerin yayınlandığı ortaya çıkmıştır. Doktora tezlerin incelendiğinde bir çalışmada en fazla çalışmaların 2019-2020 yılları arasında yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Bozkaya, 2021). Bu durum özellikle artan Suriyeli mülteci nüfusu ile açıklanabilir. Suriyelilerin devam eden savaş nedeniyle ülkelerine dönememeleri ve yerleşik hayata geçmeleri farklı araştırmaların yürütülmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Yapılan tezlerin yöntemi incelendiğinde, en fazla nitel yöntemin ve en az ise karma araştırma deseninin kullanıldığı belirlenmiştir. Akar ve Atasoy (2020), 1988-2018 yılları arasında göç üzerine yapılan doktora tezlerinin incelenmesi araştırmalarında, nitel araştırma deseninin fazla kullanıldığı bulunmuştur. Ancak, Suriyeliler hakkında yapılan tezlerin incelendiği bir araştırmada nitel ve nicel yöntem kullanma oranlarının birbirine yakın olduğu ortaya çıkmıştır (Tatlıcioğlu ve Apak, 2018). Mültecilerle ilgili yapılan tez çalışmalarında örneklem grubuna ulaşılabilirlik sorunundan ve dil probleminden ötürü nitel araştırma yönteminin daha fazla tercih edildiği söylenebilir.

Mülteci çocuklarla yapılan lisansüstü çalışmaların amaçlarına göre incelendiğinde en fazla eğitim ve en az da sağlık konularında çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Türkiye’de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine yapılan araştırmaların incelendiği bir meta-sentez çalışmada, öğrencilerin ‘dilsel, bilişsel, ailesel, duyuşsal, sosyo-kültürel ve yapısal’ sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir (Sarier, 2020). Mülteci eğitimi ile ilgili yapılan tezlerin incelendiği araştırmada da en fazla eğitim sorunları konusunun çalışmalar da yer aldığı ortaya çıkmıştır (Kardeş, 2021). Yine benzer şekilde, göç ve mülteci bağlamında yapılan tezlerin incelendiği araştırmada, çalışmaların sosyal politik ve eğitim konusunda yoğunlaştığı belirlenmiştir (Yerli, 2018). Mülteci çocuklarla yapılan tezler incelendiğinde, en fazla konu olarak eğitim sorunlarının üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu durum mülteci çocukların yaşamış oldukları diğer sorunların araştırmalarda fazla ele alınmadığını göstermektedir. Mülteci çocukların temel ihtiyaçlarının sadece eğitimle sınırlı olmadığı bilinmektedir. Mülteci çocuklar göç öncesi, göç süreci ve göç sonrası yaşam koşullarından ötürü ciddi sağlık problemleri ile karşı karşıya gelebilmektedirler. Bununla beraber bu çocukların yaşamış oldukları ciddi travmalardan ötürü psikolojik sorunlarla da karşı karşıya gelebilmektedirler. Bu nedenle, bu çocukların yaşamış oldukları problemlerin belirlenmesi ve buna göre çözüm yollarının bulunması kapsamında, eğitim dışındaki diğer ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda sağlık, psikoloji ve çocuk hakları bağlamında mülteci çocuklara yönelik çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.

Yapılan tezlerin çalışma grubuna ait veriler incelendiğinde çalışma grubunda en fazla çocuklardan ve bunları takiben öğretmenlerden verilerin toplandığı belirlenmiştir. Ayrıca çocukların yaşamında büyük bir önemi ve etkisi olan velilerin araştırmalarda yeterli düzeyde bulunmadığı görülmektedir. Bunda dil engelini etkisi olduğu söylenebilir. Çalışma grubunda yer alan çocukların eğitim düzeyleri incelendiğinde ise en fazla ortaokul ve lise düzeyinde çocuklarla ilgili araştırmaların yapıldığı ortaya çıkmıştır. Mülteci çocukların dil kazanımı açısından erken yaşta okula gitmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda temel eğitim düzeyinde mülteci çocukların desteklenmesine yönelik tezlerin yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Özellikle sosyal uyum için temel bir dönem olan okul öncesi eğitim düzeyinde lisansüstü çalışmaların yapılması gerekmektedir. Çalışma gruplarının cinsiyeti incelendiğinde en fazla

kadınların araştırmaya katıldıkları belirlenmiştir. Mülteci erkekler erken yaşlardan itibaren ekonomik koşullardan ötürü çalışmak zorunda kalabilmektedirler. Bu nedenle eğitim hayatlarına devam etmekte sorun yaşayabilmektedirler. İncelenen tez çalışmalarında katılımcıların büyük çoğunluğunun kadınlarda oluşması çalışmaların genel olarak eğitim alanında yapılması ile açıklanabilir.

Mülteci çocuklara yönelik tezlerde çalışma gruplarının etnik kimliklerine bakıldığında en fazla Suriyelilerin ve Türklerin yer aldığı görülmektedir. Ancak Uluslararası Göç İstatistikleri Temmuz 2021 verilerine bakıldığında, Türkiye'ye gelen mülteci gruplarına baktığımızda, en fazla Irak, Türkmenistan, Afganistan, Suriye ve İran sıralaması yer almaktadır. Çalışmalarda en fazla Suriyelilerin yer alması, mülteci grup olarak aileleri ile göç etmelerinin etkisi olduğu söylenebilir. Türkiye'ye gelen diğer mülteci grupların genel olarak yetişkin düzeyinde geldikleri bilinmektedir. Suriyelilerin uzun yıllar ülkemizde bulunması ve binlerce Suriyeli çocuğun Türkiye'de doğması ve büyümesi araştırmalarda çalışma grubunda daha fazla yer almalarını sağlamıştır.

Yapılan tez çalışmalarının il bazında incelendiğinde en fazla İstanbul'da olduğu ikinci sırada Ankara'da olduğu ortaya çıkmıştır. Tatlıcıoğlu ve Apak (2018), 2013-2018 yılları arasında Suriyeliler hakkında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi çalışmalarında da tezlerin en fazla İstanbul'da yapıldığını belirtmişlerdir. Bu durum lisansüstü programların en fazla İstanbul ve Ankara büyükşehirlerinde olduğu ile açıklanabilir. Bununla beraber, iller bazında yoğun mülteci nüfusuna bakıldığında, sıralamanın İstanbul, Gaziantep ve Şanlıurfa ve Ankara'nın 10. sırada yer aldığı bilinmektedir (<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/#:~:text=En%20%C3%A7ok%20Suriyeli%20bar%C4%B1nd%C4%B1Iran%20%C5%9Fehir,87%20bin%20686%20Suriyeli%20bulunuyor>) olduğu bilinmektedir. Suriye yoğunluğunun yerli nüfusa oranla en fazla olduğu il ise Kilis'tir. Türkiye'de mülteci çocuklarla yapılan tezlerde ise Kilis ilinde verilerin toplandığı çalışma sayısı maalesef üç ile sınırlı kalmıştır. Yapılan çalışmalarda verilerin toplandığı iller göz önünde bulundurulduğunda, mülteci çocukların yoğun olarak bulunduğu illerde yeterli düzeyde tezlerin yapılmadığı söylenebilir. Bu durum mülteci çocukların yaşamış oldukları sorunların tüm boyutları ile yansıtılmasında sorun oluşturabilir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, mülteci çocuklarla ilgili olarak yeterli düzeyde olmayan doktora çalışmalarının yapılması önerilebilir. İncelenen tezler en fazla nitel ve en az da karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirildiği için bundan sonraki araştırmalarda daha fazla karma yöntem ile gerçekleştirilebilir. Böylelikle daha derinlemesine bilgi elde edilebilir. Ayrıca, özellikle erken çocukluk dönemini kapsayacak şekilde temel eğitim düzeyindeki çocuklara yönelik araştırmalar yapılabilir. Ayrıca, mülteci çocukların eğitim sorunları ve uyum süreçlerine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Bu çocukların gelişim düzeylerine yönelik yeterli düzeyde çalışmanın yapılmadığı belirlenmiştir. Bu kapsamda yeni araştırmalar yapılabilir. Çalışma grubunda velilerin bulunduğu tez çalışmalarına yer verilmelidir. Mültecilerin etnik kimliği göz önünde bulundurulduğunda çalışmaların sadece Suriyeliler üzerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Mülteci çocuklarla yapılacak tez çalışmalarında diğer etnik kimlikteki mültecilere yönelik çalışmalar da yapılabilir. Yapılacak tezler mülteci nüfusunun yoğun olduğu illerde yazılabilir.

Kaynaklar

- Alkar, E. ve Atasoy, E. (2020). Türkiye’de göç üzerine yapılan doktora tezlerine yönelik bir içerik analizi. *TESAM Akademi Dergisi*, 7(1), 67-89. [doi:10.30626/tesamakademi.696174](https://doi.org/10.30626/tesamakademi.696174)
- Akpınar, T. (2017). Türkiye’deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 16-29.
- Altındış, M. (2013). Türkiye’de mülteciler, salgın hastalıklar ve korunma. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 28, 64-67.
- Angel, B., Hjern, A. & Ingleby, D. (2001). Effects of war and organized violence on children: A study of Bosnian refugees in Sweden. *American Journal of Orthopsychiatry*, 71(1), 4-15. [doi:10.1037/0002-9432.71.1.4](https://doi.org/10.1037/0002-9432.71.1.4)
- Apak, H. (2018). Türkiye’de sosyal hizmet lisansüstü tezlerinin göç bağlamında değerlendirilmesi, *Kadim Akademi SBD*, 2(2), 123-135.
- Başar, M., Akan, D. ve Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1571-1578. [doi:10.24106/kefdergi.427432](https://doi.org/10.24106/kefdergi.427432)
- Betts, A. ve Kaytaz, E. (2009). National and international responses to the Zimbabwean exodus: Implications for the refugee protection regime. *New Issues in Refugee Research*, Research Paper No. 175. July. UNHCR.
- Bloor, M. & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods: A vocabulary of research concepts*. Londra: Sage.
- Bozkaya, H. (2021). Göç ve göçmenlerin eğitimi ile ilgili Türkiye’deki doktora tezlerinin incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 1013-1030. [doi:10.37669/milliegitim.960008](https://doi.org/10.37669/milliegitim.960008)
- Collet, B. (2010). Sites of refuge: Refugees, religiosity, and public schools in the United States. *Educational Policy*, 24(1), 189–215.
- Çelebi, C., Ergül, E., Usta, B. ve Mutlu, M. (2019). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezler üzerine bir meta-analiz çalışması. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(3), 39-52.
- Çolak, İ. ve İşeri, E. T. (2022). Okul yöneticilerine göre sığınmacı öğrencilerin eğitim sorunları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2022(18), 93-113. [doi:10.46778/goputeb.1027707](https://doi.org/10.46778/goputeb.1027707)
- Dalhouse, D. W. & Dalhouse, A. D. (2009). When two elephants fight the grass suffers: Parents and teachers working together to support the literacy development of Sudanese youth. *Teaching and Teacher Education*, 25, 328–335. [doi:10.1016/j.tate.2008.07.014](https://doi.org/10.1016/j.tate.2008.07.014)
- Hart, C. (2000). *Doing a literature review. releasing the social science research imagination*. London: SAGE Publications.
- Hodes, M. (2000). Psychologically distressed refugee children in the United Kingdom. *Child Psychology & Psychiatry Review*, 5(2), 57–68. [doi:10.1017/S136064170000215X](https://doi.org/10.1017/S136064170000215X)
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavram, ilkeler, teknikler*. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Kardeş, S. (2021). Türkiye’de eğitim alanında mültecilerle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(1), 837-855. [doi:10.37669/milliegitim.882612](https://doi.org/10.37669/milliegitim.882612)

- Lee, M., Wu, T., & Tsai, C. (2009). Research trends in science education from 2003 to 2007: A content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 31(15), 1999-2020. [doi:10.1080/09500690802314876](https://doi.org/10.1080/09500690802314876)
- McKenzie, D., & Rapoport, H. (2011). Can migration reduce educational attainment? Evidence from Mexico. *Journal of Population Economics*, 24(4), 1331-1358. [doi:10.1007/s00148-010-0316-x](https://doi.org/10.1007/s00148-010-0316-x)
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*. San Francisco, CA, US: Jossey-Bass.
- Oikonomidou, E. (2010). Zooming into the school narratives of refugee students. *Multicultural Perspectives*, 12(2), 74-80. [doi:10.1080/15210960.2010.481186](https://doi.org/10.1080/15210960.2010.481186)
- Paksoy, S. ve Karadeniz, M. (2016). Kilis'te çalışan Suriyeli sığınmacıların sosyoekonomik yapısı üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(58). [doi:10.17755/esosder.81867](https://doi.org/10.17755/esosder.81867)
- Patiadino J. M. (2008). Identifying a theoretical perspective to meet the educational needs of twice-migrated sudanese refugees. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 2, 197-204.
- Rah, Y., Choi, S., & Nguyễn, T. S. T. (2009). Building bridges between refugee parents and schools. *International Journal of Leadership in Education*, 12(4), 347-365. [doi:10.1080/13603120802609867](https://doi.org/10.1080/13603120802609867)
- Roxas, K. (2010). Who really wants “the tired, the poor, and the huddled masses” anyway?: Teachers’ use of cultural scripts with refugee students in public schools. *Multicultural Perspectives*, 12(2), 65-73. [doi:10.1080/15210960.2010.481180](https://doi.org/10.1080/15210960.2010.481180)
- Roxas, K. (2011). Tales from the front line: Teachers’ responses to Somali Bantu refugee students. *Urban Education*, 46(3), 513-548. [doi:10.1177/0042085910377856](https://doi.org/10.1177/0042085910377856)
- Salı, G. ve Şeker, S. (2023). Mülteci öğrencilerin eğitim sorunlarının incelenmesi: Yozgat ili örneği. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 977-1004. [doi:10.17240/aibuefd.2023...-881054](https://doi.org/10.17240/aibuefd.2023...-881054).
- Sarıer, Y. (2020). Türkiye’de mülteci öğrencilerin eğitimi üzerine bir meta-sentez çalışması: sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 80-111.
- Stellinga-Boelen, A. A., Storm, H., Wieggersma, P.A. et al. (2007). Iron deficiency among children of asylum seekers in the Netherlands. *J Pediatr Gastroenterol Nutr*; 45,591-595 [doi:10.1097/MPG.0b013e31810e76a5](https://doi.org/10.1097/MPG.0b013e31810e76a5)
- Szilassy, E., & Árendás, Z. (2007). Understandings of ‘difference’ in the speech of teachers dealing with refugee children in Hungary. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 33(3), 397-418. [doi:10.1080/13691830701234525](https://doi.org/10.1080/13691830701234525)
- Şahin, H. (2020). Göç olgusu, mülteci çocukların eğitimi ve Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(1), 377-394.
- Şeker, B. D. ve Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(1), 86-105. [doi:10.5578/keg.8234](https://doi.org/10.5578/keg.8234)
- Şener, D. K. ve Ocakçı, A. F. (2014). Yoksulluğun çocuk sağlığı üzerine çok boyutlu etkileri. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 13(1), 57-68. [doi:10.1501/Ashd_0000000098](https://doi.org/10.1501/Ashd_0000000098)
- Tatlıcıoğlu, O. ve Hıdır, A. (2018). “Suriyeliler” hakkında yapılan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 227-254. [doi:10.21560/spcd.vi.437580](https://doi.org/10.21560/spcd.vi.437580)

Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okula uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 35-44.

Yerli, G. (2018). Türkiye'de göç ve mülteci konusunda yapılmış lisansüstü akademik faaliyetler üzerine bir inceleme. *The Journal*, 11(57). [doi:10.17719/jisr.2018.2451](https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2451)

Extended Abstract

The increase in the number of refugees is seen in the World because of war, ethnic and religious conflicts, political problems, financial reasons and environmental problems in their countries (Betts & Kaytaz, 2009). Türkiye is an important transit country for refugees as a result of the geographic location of its. Therefore, Türkiye has a dense refugee population, and according to the 2021 Global Trends Report of UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), the number of Syrian was 3.737.369, the number of Irakli is 9.258 and the number of Afghan is 7.647 live in Türkiye. In addition, 1.732.049 Syrian between the age of 0-18 years was located according to the December 2022 report of Migration Management. It is known that refugees who migrated to escape from the negative conditions they are in and to lead a life under better conditions, have to struggle with many problems in this process. In this case, the most damaged group is children (McKenzie & Rapoport, 2006).

Refugee children have to deal with many serious problems during the migration process. The difficulties that refugee children face include isolation, difficulties with eating and cleaning, psychological issues, physical and mental retardation, problems with safety, being pressured into crime, anti-social behavior, and abuse, as well as difficulties adjusting to their new environments (Ener & Ocağ, 2014). Additionally, these kids frequently struggle with behavioral issues, low self-esteem, and issues with self-control as they adjust to their new environment (Hodes, 2000). The education of refugee children is one of their major issues; due to their living circumstances, they encounter many challenges in continuing their education. Physical and sociocultural issues, unpredictability in settlements, and issues with permanence can make it difficult and complicated for refugee children to continue their education (Uluocak, 2009; Şeker & Aslan, 2015).

Academic studies are also impacted by the major issues faced by refugee children, such as their health, social adjustment, psychological issues, education, housing, cleaning, child labor, and abuse. Since the number of Syrian refugees has increased, there is a significant amount of academic study being done in Turkey. The master's and doctoral thesis are the most thorough of these studies. They are crucial to assess the state of the field and the direction of the research (Lee, Wu & Tsai, 2009). To determine what has been done and what should be done in the relevant field, to identify the variables related to the researched subject, to make clear which subjects are discussed, and to identify the methods and techniques used in the research, an increase in the number of dissertations forces the studies to be compiled according to specific criteria (Hart, 2000). In this context, when the relevant literature in Turkey is examined, it is seen that there are studies that examine the research on refugee and immigrant education. Sarier (2020) examined the studies dealing with the education problems of immigrant children in public schools affiliated with the Ministry of National Education. In this context, the postgraduate theses and research made between 2011-2019 and only with qualitative research methods were discussed. Bozkaya (2021) reviewed the doctoral dissertations on the education of immigrants and immigrants in Turkey between the years 2021-2020. Alkar and Atasoy (2020) examined doctoral theses on migration. In addition, there is a study in which theses related to teaching Turkish to foreigners are examined (Çelebi, Ergül, Usta & Mutlu, 2019).

When these studies are examined, it is seen that the studies are limited to the subject of refugee education. However, the problems of refugee children are not limited to education only. For this reason, it is important to consider research on different subjects about refugee children in terms of addressing the evaluations and deficiencies on this subject. In addition, in these studies, theses were handled in the context of 'years, subjects, research methods, study group and sample size, measurement tools, data analysis methods, problems affecting education, university, institute, department, researcher's gender'. There is not enough information about the characteristics of the study group of the theses examined in the research. However, the question about which provinces the thesis data was collected was not examined. For this reason, the characteristics of the study group were discussed in detail in this study. Thus, it has been revealed which refugee groups have been researched and which groups have not been addressed in the research. In addition, the provinces in which the study data were obtained were examined. This is an important situation in terms of revealing the level of research carried out in provinces with refugee

density. In this context, to guide the research to be done, the aim of this research has been determined as the analysis of postgraduate theses about refugee children.

In this study, the method of the study is qualitative, since it is aimed to examine the postgraduate theses on the refugee child issue made in Turkey. Since the variables related to the research subject are described separately in the study, the general survey model was used (Karasar, 1994). The scope of the study consisted of theses about refugees between 2010 and 2022 years. The sample of the research was determined by the method of criterion sampling, and the criteria in this study were listed as theses made between 2010 and 2022 years, theses should be about refugee children, and they were registered in the Higher Education Council Thesis Documentation Center. In this context, the sample of the research consisted of 157 theses. In this research, document analysis was used as the data collection method and the research data were collected in electronic form. A thesis review form was used by the researcher to examine the documents obtained. This form consists of the year of the thesis, the type and purpose of the thesis, the study group, the age of the study group, the gender of the study group, the ethnic identity of the study group, the province in which the study was conducted, and the method of the research.

As a result of this research, the majority of postgraduate studies are composed of master's theses. When the method of the theses was examined, it was determined that the qualitative method was used the most and the mixed research design was used the least. When the postgraduate studies with refugee children are examined according to their aims, it is seen that the studies are mostly on education and least on health. When the data belonging to the study group of the theses were examined, it was determined that the data were collected mostly from the children and then from the teachers in the study group. In addition, it is seen that the parents, who have great importance and influence in the lives of children, are not sufficient in the studies. When the ethnic identities of the study groups are examined in the thesis for refugee children, it is seen that Syrians and Turks are the most common. When the thesis studies are examined on a provincial basis, it is revealed that the most is in Istanbul and the second in Ankara.